

Listopad a prosinec 2024 v Zátocě nosatých opic

Zpráva Hnutí za záchranu Balikpapanského zálivu (GPTB)

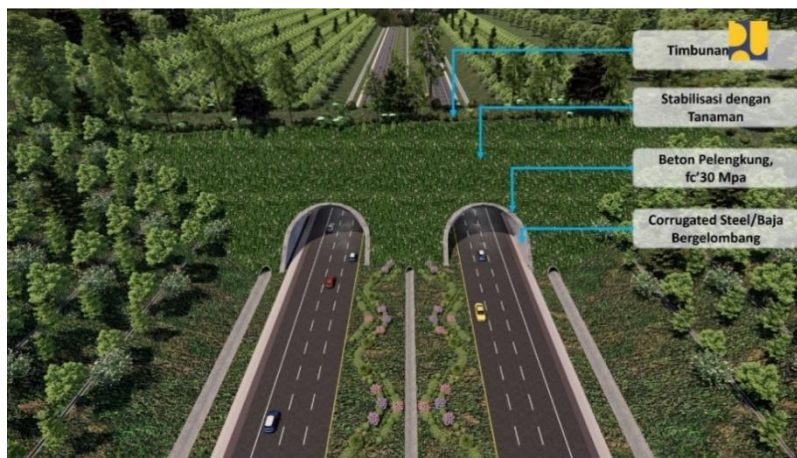
Ochránci přírody v Balikpapanském zálivu slaví mimořádný úspěch. Po téměř dvou letech jednání se podařilo realizovat výstavbu prvního umělého koridoru pro divoká zvířata jako částečnou náhradu za přirozené koridory, které byly zničeny výstavbou dálnice z Balikpapanu k hlavnímu městu Nusantara. Zatímco však v Balikpapanu oslavujeme, v sousedním distriktu Penajam Paser Utara (PPU) prozatím environmentální hnutí tolik úspěšné není a výstavba podpůrné infrastruktury hlavního města zde nadále probíhá bezohledně. Například pro rozšíření letiště Nusantara bylo vykáčeno území o odhadované rozloze přibližně 30 hektarů. Také přístav hlavního města na řece Sabut byl navzdory protestům vybudován hned vedle posvátných žlutých mangrovů. Nezáměr o ochranu životního prostředí v PPU ve srovnání s městem Balikpapan je vidět v reakcích na pokračující překládku uhlí v Balikpapanském zálivu. Zatímco ekologičtí aktivisté z Balikpapanu předkládají Státnímu správnímu soudu v Jakarta petici rybářů vyzývající vládu ke zrušení nařízení ministra dopravy, překladištěm uhlí v PPU nikdo pozornost nevěnuje. Přestože rozvoj infrastruktury ohrožující pobřežní mangrovy Balikpapanského zálivu byl strategickým tématem voleb nejvyšších představitelů obou regionů na období 2025-2030, zástupci environmentálního hnutí veřejné debaty pouze v Balikpapanu, ale nikoli v PPU. Je tedy jasné, že naše další snahy musí směřovat k posílení ochrany přírody v tomto regionu. Alespoň některé z našich aktivit však v PPU probíhají uspokojujivě už nyní. Program environmentální výchovy Education4Conservation dlouhodobě probíhá pouze zde, zatímco v městě Balikpapanu se prozatím environmentální výchově věnujeme pouze příležitostně.

Rozsáhlé a cenné mangrovy, které doposud odolávaly všem tlakům, jsou nyní ohroženy rozvojem infrastruktury hlavního města, zde například přístavem budovaným vedle žlutých mangrovů (na fotografii vpravo dole), které místní komunita považuje za posvátné.

1. Byla zahájena výstavba koridoru pro zvířata na dálnici Nusantara

Bývalý indonéský prezident Joko Widodo dělal vše pro to, aby před skončením svého posledního volebního období zajistil zahájení výstavby nového hlavního města Indonésie, Nusantara, a tak se stalo i to, že byl zbrklou a nepromyšlenou výstavbou dálnice, spojující Nusantara s městem Balikpapan, zcela zničen rozlehlý přirozený lesní koridor, propojující deštné pralesy rezervace Sungai Wain s pobřežními lesy Balikpapanského zálivu. Nově zahájená výstavba tohoto umělého koridoru, kterou realizovala vláda prostřednictvím Ministerstva veřejných prací (MPW), je výsledkem náročné kampaně týmu GPTB a nadace Pro Natura od roku 2020. První z plánovaných koridorů pro divoká zvířata, který

Digitální projekce (nahore) a fotografie z dronu (dole) ukazují realizaci probíhající stavby koridoru pro divoká zvířata. Zdroj: Agentura pro správu dálnic Ministerstva veřejných prací (nahore) a Antara News (dole).

nyní vzniká a povodí řeky Berenga, se táhne v délce 80,77 m, šířce 25,12 m a výšce 12,74 a bude osázen zelení, aby co možná nejvíce připomínal přirozený biotop.

Z celkem pěti koridorů pro živočichy, které GPTB a Pro Natura prosazovaly, však zatím vzniká pouze tento první. Podle vládního plánu uvedeného na internetových stránkách Agentury pro správu dálnic Ministerstva veřejných prací náměstkyně ministra Diana Kusumastuti při prohlídce na místě uvedla, že celkem budou na dálnici Nusantara vybudovány 4 koridory (nadchody) pro umožnění pohybu volně žijících živočichů. Nyní je třeba dohlédnout nad tím, zda úřad svůj závazek dodrží. Je také nutné obnovit poškozené lesy po obou stranách dálnice, bez nichž koridory nebudou funkční.

2. Distrikt PPU v zodpovědnosti výstavby zaostává za Balikpapanem

Prosazení stavby koridoru pro divoká zvířata dokazuje, že se alespoň v oblasti spravované vládou města Balikpapanu začíná brát zřetel na environmentální dopad rozvoje infrastruktury podporující hlavní město Nusantaru. Situace ve správní oblasti sousedního distriktu Penajam Paser Utara (PPU) je však velmi odlišná. V souvislosti s

výstavbou letiště Nusantara byly za poslední dva měsíce vykáceny a zemí zavezeny mangrovové porosty o rozloze přibližně 30 hektarů. Na řece Sabut bylo dokončeno zatlukání pilířů pro budoucí přístav města Nusantara, a to přímo před porostem žlutých mangrovů, které místní dajacký kmen Pasir považuje za posvátné. Neúspěšnost, téměř až neexistence místního ekologického hnutí v PPU je znepokojující, protože právě obyvatelé tohoto distriktu jsou ničením přírody během budování nového hlavního města postiženi nejhuře.

V okolí hlavního města Nusantara, které je zatím stále spravováno vládou distriktu PPU, často dochází k přírodním katastrofám, jako jsou záplavy a sesuvy půdy. Záplavy v oblasti Sepaku poblíž centra budoucího velkoměsta přichází podle tvrzení místních obyvatel častěji než dříve a sesuv půdy nedávno odřízl i přístupovou cestu do Sepaku.

3. Překladiště uhlí vyvolávají reakci v Balikpapanu, ale nikoli v PPU

Od roku 2013 se město Balikpapan prohlásilo za město bez těžby a tento status stanovený nařízením starosty platí dodnes. Toto nařízení se ale nevztahuje na obří činnost společnost PT Gunung Bayan, která ve vodách města Balikpapanu překládá na zámořské pontonové lodi uhlí, těžené v jiných distriktech. Překlad uhlí však závažně znečišťuje vody Balikpapanského zálivu. Proto tým GPTB spolu se čtyřmi zástupci rybářů a zástupci Indonéského fóra pro životní prostředí (Walhi) Východní Kalimantan připravil petici, kterou podepsalo 294 místních rybářů. Jejich požadavkem, předloženým 12. prosince Státnímu správnímu soudu (PTUN) v Jakarta, je zrušení vyhlášky ministra dopravy č. 54/2023, na jejíž základě je překládka uhlí ve vodách Balikpapanského zálivu prozatím umožněna.

Na rozdíl od situace ve městě Balikpapan se ale v distriktu Penajam Paser Utara, zejména ve vesnici Mentawir, která bude součástí nového hlavního města, nevěnuje problémům spojeným s překládáním uhlí téměř žádná pozornost. Přestože terénní tým GPTB už mnoho let shromažďuje údaje o činnosti překladišť uhlí v celém zálivu, v PPU obvykle není, komu zjištěné údaje předávat. V současné zde neexistuje žádná nevládní organizace, která by byla připravena na problémy životního prostředí v PPU veřejně poukazovat a vytvářet tak nezbytný tlak na úrovni místní samosprávy.

Na bývalém překladišti uhlí na řece Kemantis se opět objevil pontonový člun, bagr a přepravní vůz. Je poznat, že právě probíhá prohlubování řeky za účelem zpřístupnění přístavu větším lodím. Zatím se ale nenašla organizace, která by důkladně prozkoumala, zda zde bude obnovena překládka uhlí nebo jestli bude přístav využíván k jiným účelům.

4. Předvolební kampaň otevřela i otázky ochrany mangrovů

V listopadu 2024 proběhly v celé Indonésii souběžně volby regionálních představitelů (Pilkada) na období 2025-2030. Jména soutěžících kandidátů byla oznámena v září 2024. Organizace Walhi East Kalimantan se stala jedním z účastníků veřejné debaty kandidátů na starostu a místostarostu Balikpapanu. Přípravy otázek pro diskusi se účastnil i tým GPTB. Výsledky této debaty jsou uvedeny níže v tabulce. Výsledky voleb byly v Balikpapanu vyhlášeny v lednu 2025 a zvítězila v nich dvojice Rahmad Mas'ud, který byl dosavadním starostou, a Bagus Susetyo, který byl dříve

Tři dvojice kandidátů na post regionálního hejtmana města Balikpapan: Rahmad-Bagus (vlevo), Rendy-Edy (uprostřed) a Syabani-Syukri (vpravo) se účastní veřejné debaty, kterou iniciovala Všeobecná volební komise (KPU) města Balikpapan. Zdroj: Kaltim Post

členem regionální sněmovny reprezentantů Východního Kalimantanu (DPRD). Volby tedy v Balikpapanu bohužel nepřinesly žádnou zásadní změnu. V předchozím volebním období se Rahmad nikdy důsledně nezabýval problémy ničení mangrovů a přírody vůbec. Při příležitosti předvolební kampaně dokonce obhajoval společnost tím, že upřednostňoval ekonomické zájmy před životním prostředím a předpokládal, že poškození mangrovů v oblasti Balikpapanského zálivu není způsobeno pouze zástavbou, ale také přirozenou abrazí.

Rahmad-Bagus	Rendy-Edy	Sabani-Syukri
Vyzvat společnosti, aby dodržovaly společný závazek k hospodářskému růstu.	Vymáhání práva pro ničitele mangrovů.	Význam jasného územního plánování a místních předpisů na ochranu mangrovových oblastí.

Programy, které prosazovali jednotliví kandidáti na post starosty města Balikpapanu, se zaměřují na podporu ekonomiky a mapování (zonaci) pobřežních oblastí, nikoli na ochranu přírody a zlepšení stavu životního prostředí. Ze všech kandidátů se pouze jeden kandidát zmínil o svém závazku v oblasti prosazování dodržování zákonů, aniž by to však blíže rozvedl. Takto nekonkrétně neformulované závazky pravděpodobně nebudou realizovány. Navíc se všechny soupeřící strany zaměřily pouze na ochranu mangrovové a o dalších otázkách životního prostředí, jako je ochrana jiných lesů, volně žijících živočichů a vod, se v předvolební kampani nehovořilo.

Stejně jako v městě Balikpapanu se v distriktu Penajam Paser Utara (PPU) v podobné veřejné debatě, které se zúčastnily všechny dvojice kandidátů na post regenta, hovořilo pouze o závazcích v oblasti ochrany mangrovů, zatímco jiné otázky životního prostředí nebyly vzneseny. Na rozdíl od Balikpapanu se však této debaty neúčastnil nikdo, kdo by se na otázky ochrany životního prostředí zeptal. Důvodem je opět skutečnost, že v distriktu PPU nejsou zapojeny aktivní žádné nevládní organizace, které by se odvážily kritizovat vládu v otázkách životního prostředí.

Čtyři dvojice kandidátů na regenty PPU (zleva doprava) Mudyat-Waris (1), Andi Harahap-Donna (2), Desmon-Naspi (3) a Hamdam-Basir (4) na veřejné debatě PPU Pilkada. Ve volbách zvítězila dvojice Mudyat-Waris. Zdroj: KPU PPU Regency

Podpora hnutí pro ochranu životního prostředí v PPU je tedy velkou vývozu pro tým GPTB do příštího roku.

Mudyat-Waris	Andi Harahap-Donna	Desmon-Naspi	Hamdam-Basir
<ul style="list-style-type: none"> - Předpisy a jejich dodržování na základě pobřežních zón. - Vzdělávání v oblasti mangrovových ekosystémů - Umělá infrastruktura pro zabránění erozi a degradaci mangrovů 	Řešení problému zhoršování životního prostředí, zejména mangrovů	Obnova mangrovů	Zonace pobřeží za účelem ochrany mangrovů

Programy kandidátů na pozici regenta Penajam Paser Utara na ochranu životního prostředí v Balikpapanském zálivu jsou velmi nekonkrétní, zaměřují se pouze na mangrovky a soustředí se na zonaci infrastruktury, za čímž se může skrývat další odlesňování

5. Vzdělávání probíhá v Gersiku, pouze příležitostně i v Balikpapanu

I když je hnutí za ochranu životního prostředí v distriktu PPU ve srovnání s městem Balikpapan ve fázi vaku, přeci jen existuje existují programy, které v rybářských vesnicích na pobřeží Balikpapanského zálivu probíhají lépe než ve městě. Vedle výzkumu je to především program environmentální výchovy Education4Conservation.

Aby se děti naučily orientovat ve vesnici, kde žijí, procházeli učitelé Education4Conservation v Gersiku v listopadových aktivitách s nejmladšími žáky (4-5 let) cestu ze školy domů, zatímco starší žáci (5-6 let) ve vesnici hledaly místa, kde by si společně mohli venku hrát.

Program Education4Conservation se v tomto školním roce potýká s řadou překážek a v období od prosince do ledna musel být kvůli technickým problémům a nedostatku financí pozastaven ve všech školách jak v Indonésii, tak i mimo ni. Opětovné spuštění programu je plánováno v únoru 2025 a mateřské školy v Gersiku v distriktu PPU jsou připravené v něm pokračovat.

Naproti tomu ve městě Balikpapanu se od skončení pandemie Covid-19 přes všechny snahy nedaří program Education4Conservation obnovit. Zásadním problémem je malý zájem ze strany učitelů. Členové týmu se však kampaním na školách věnují alespoň příležitostně, například v rámci oficiálního kurikula, které v Balikpapanu zahrnuje i povinný předmět Environmentální výchova, kterému však učitelé často nevěnují náležitou pozornost. V listopadu v rámci tohoto předmětu přednášeli členové terénního týmu GPTB dětem na terénní exkurzi do mangrovů, které se zúčastnilo přibližně 150 studentů z několika základních a středních škol.

Jeden z koordinátorů terénního monitoringu týmu GPTB prezentuje studentům ze SMA Negeri 2 Balikpapan základní poznatky o mangrovových ekosystémech.